

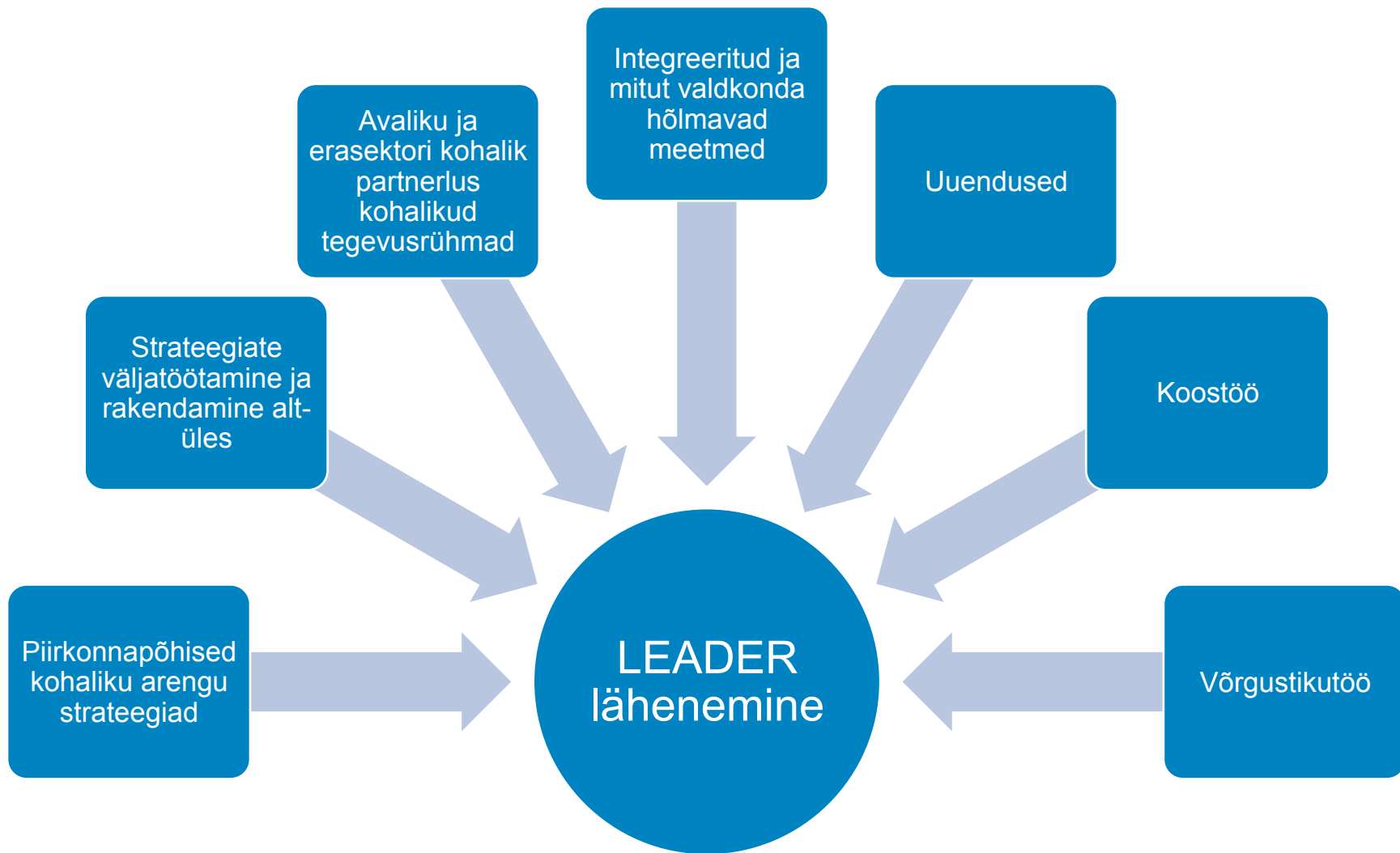
MAAELUMINISTEERIUM

LEADER/CLLD tulevikuarutelud

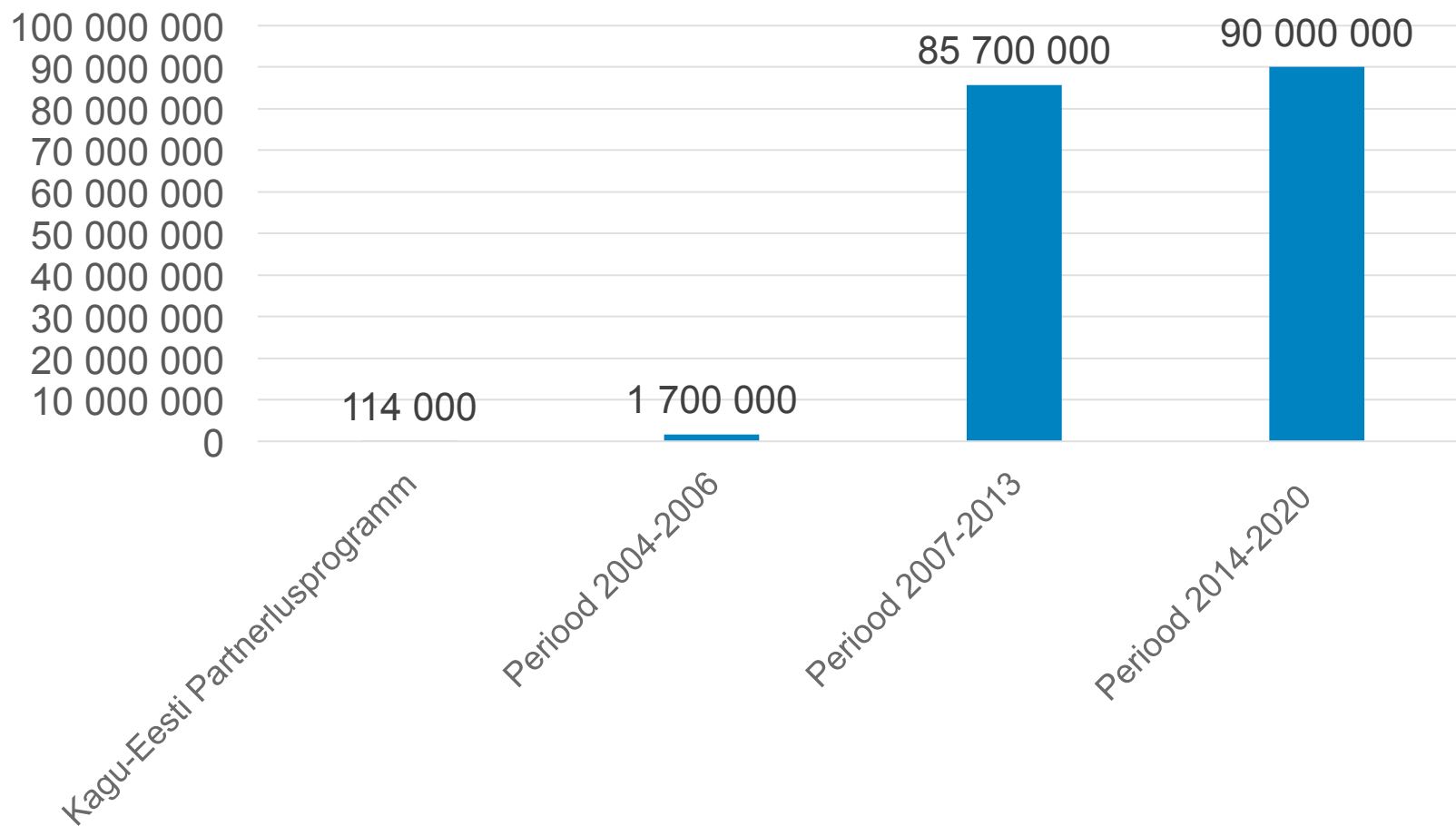
Maaeluministeerium

LEADERi idee

- piirkondades elavad inimesed on piirkonna peamine vara
- usaldus projektide valikul lasub inimestel, kes seal elavad, kuna nad teavad, milline projekt sobib kõige paremini nende elukeskkonna-, kultuuri-, tavade- ja võimalustega.

LEADER eelarve Eestis (euro)

**LEADER eellugu Eestis aastatel 2000-2003:
Koostööprojekt Ühendkuningriigi ja Eesti, Läti ja Leedu vahel
*Rural Partnership Programme (for Sustainable Rural
Livelihoods).***

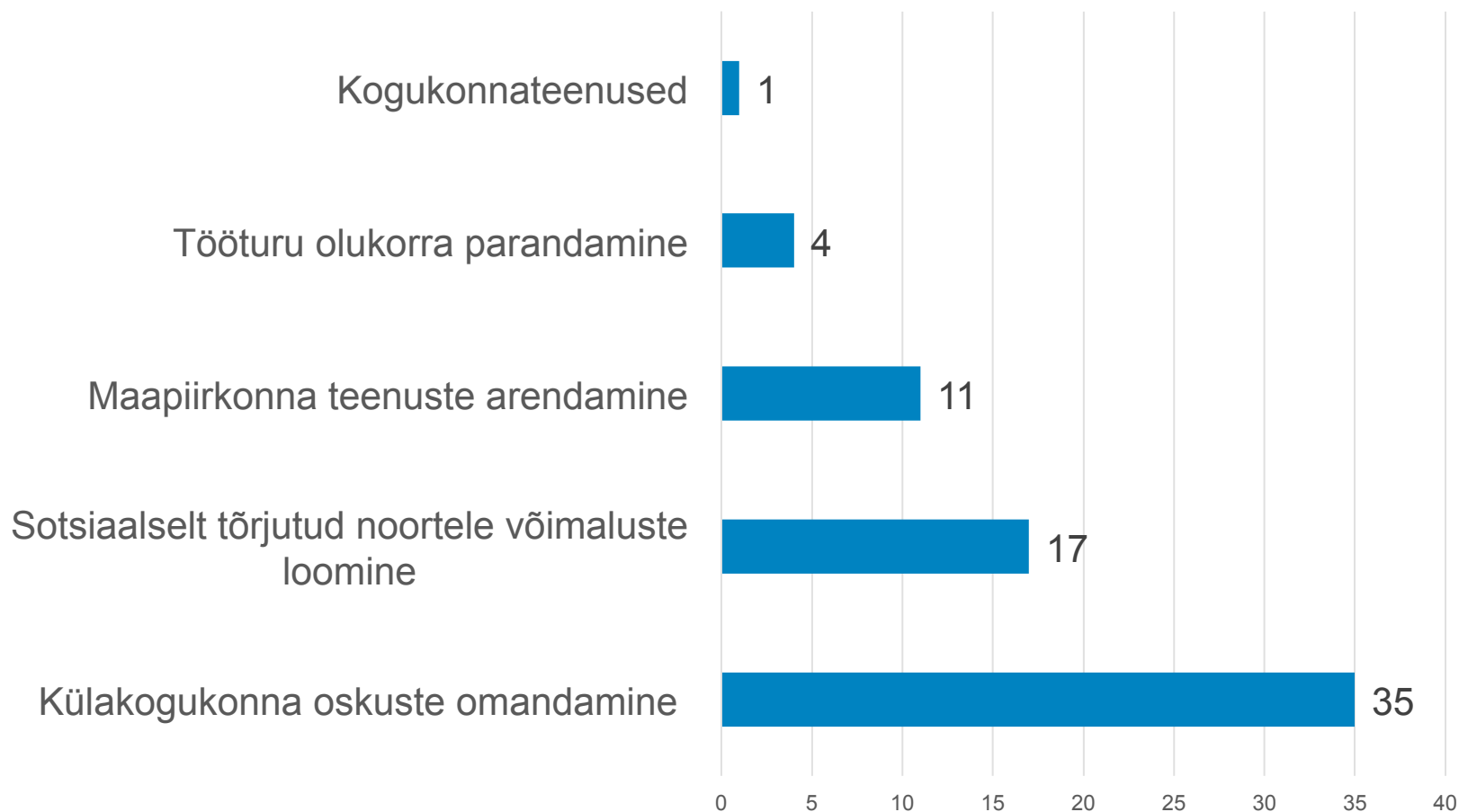
Eesmärk - vähendada vaesust ja sotsiaalset
tõrjutust Lätis, Leedus ja Eestis eriti ebasoodsa
piirkondades

Eestis Kagu-Eesti partnerluse programm 2000-2003

- **Viidi ellu 68 projekti**
- **Toetati 100 külakogukonda**
- **130 inimest kaasati otseselt planeerimisprotsessi**
- **Partnerluskogemust kasutati Euroopa Liidu struktuurifondide rakendamisel**

Ellu viidud 68 projekti jagunemine teemavaldkondade põhjal

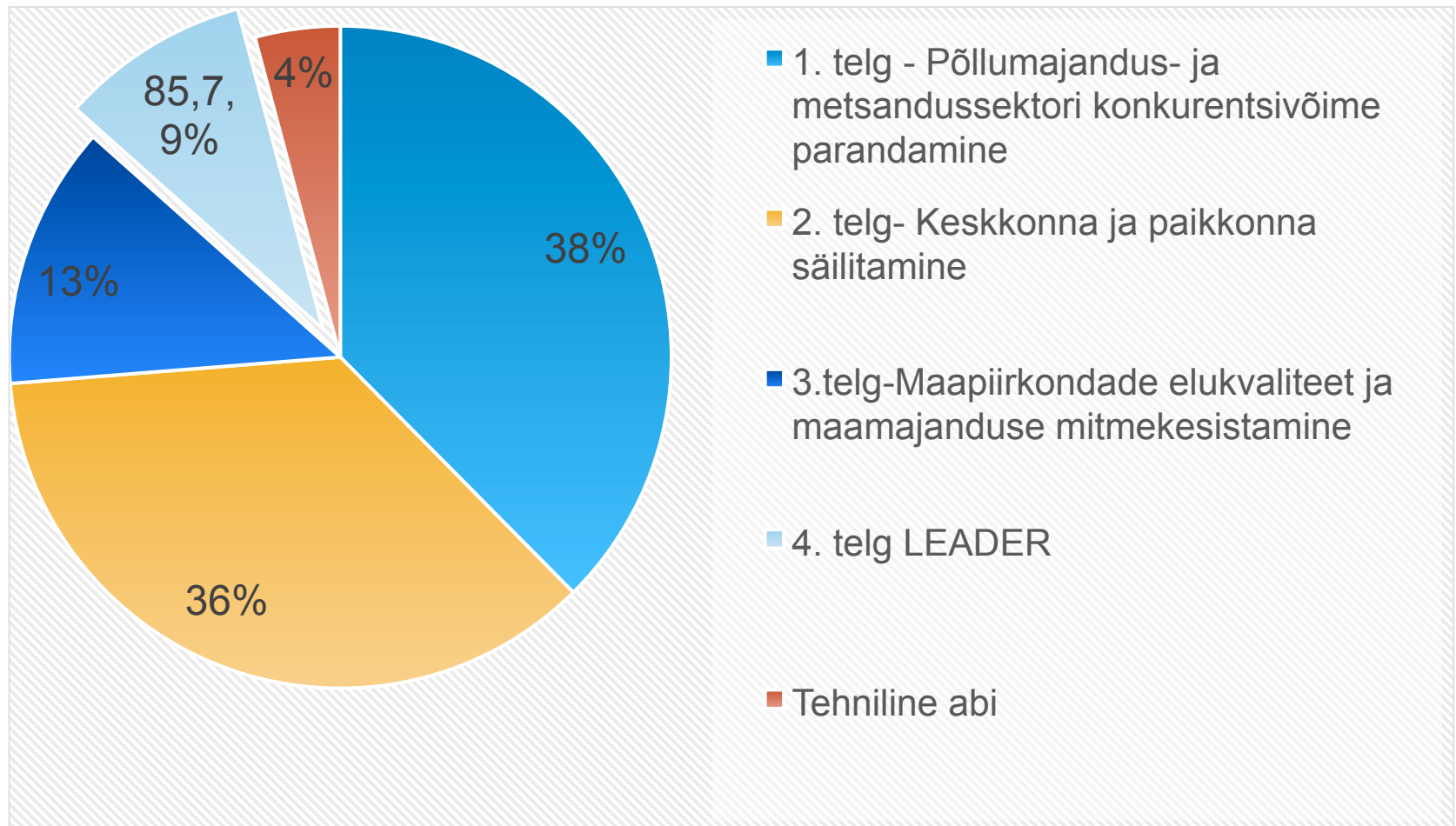
LEADER Eestis aastatel 2004-2006

2004-2006 aastal Struktuurfondide meede 3.6
„**Kohaliku initsiatiivi arendamine – LEADER-tüüpi meede.**”

- 21 tegevusgruppi koostasid **kohaliku arengu strateegiad**
- 3 tegevusgruppi (Valga, Võru ja Põlvamaa partnerlused)-täiendasid strateegiaid ning asusid seda ka ellu viima. Võimalik oli valida 2 peamist teemat, millele strateegia keskendub.
- Toetus 1,7 miljonit eurot
- Kohalikud tegevusgruppid katsid 194 omavalitsusüksusest 181 - tegevusgruppidega hõlmatud juba ligi 93% maapiirkonnast
- Loodi 25,7 uut töökohta ja säilitati 6,8 töökohta.
- 24 tegevusgruppi strateegiad aluseks järgmisel perioodil taotluste esitamisel

LEADER Eestis perioodil 2007-2013

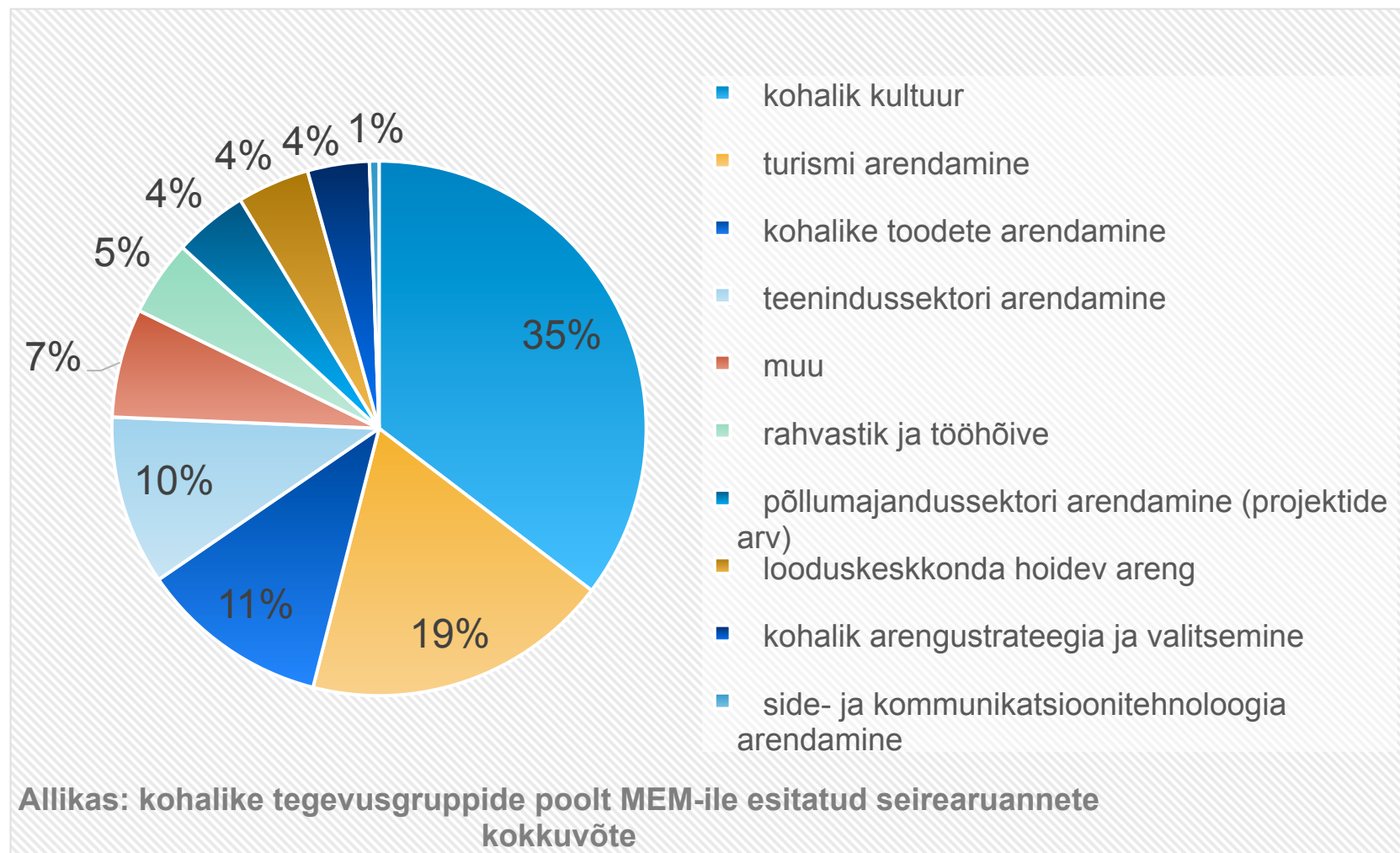
Eesti maaelu arengukava eelarve

LEADER perioodil 2007-2013

- 26 tegevusgruppi
- LEADER i eelarve– **85,7** miljonit eurot
- Välja maksti **84,8** miljonit eurot
- Tegevuste puhul seos Maaelu arengukava telgede (1.-3. telg) ning etteantud meetmete koodidega
- Ellu viidi 6997 projekti, peamiselt 3. telje projektid
- Maapiirkondadest kaetud 99%
- Leadi 466 tääkohta

2007-2013 perioodil heakskiidetud LEADER projektid projekti sisu järgi

2014-2020 LEADER meetme eelarve

LEADER meetme eelarve 90 miljonit eurot:

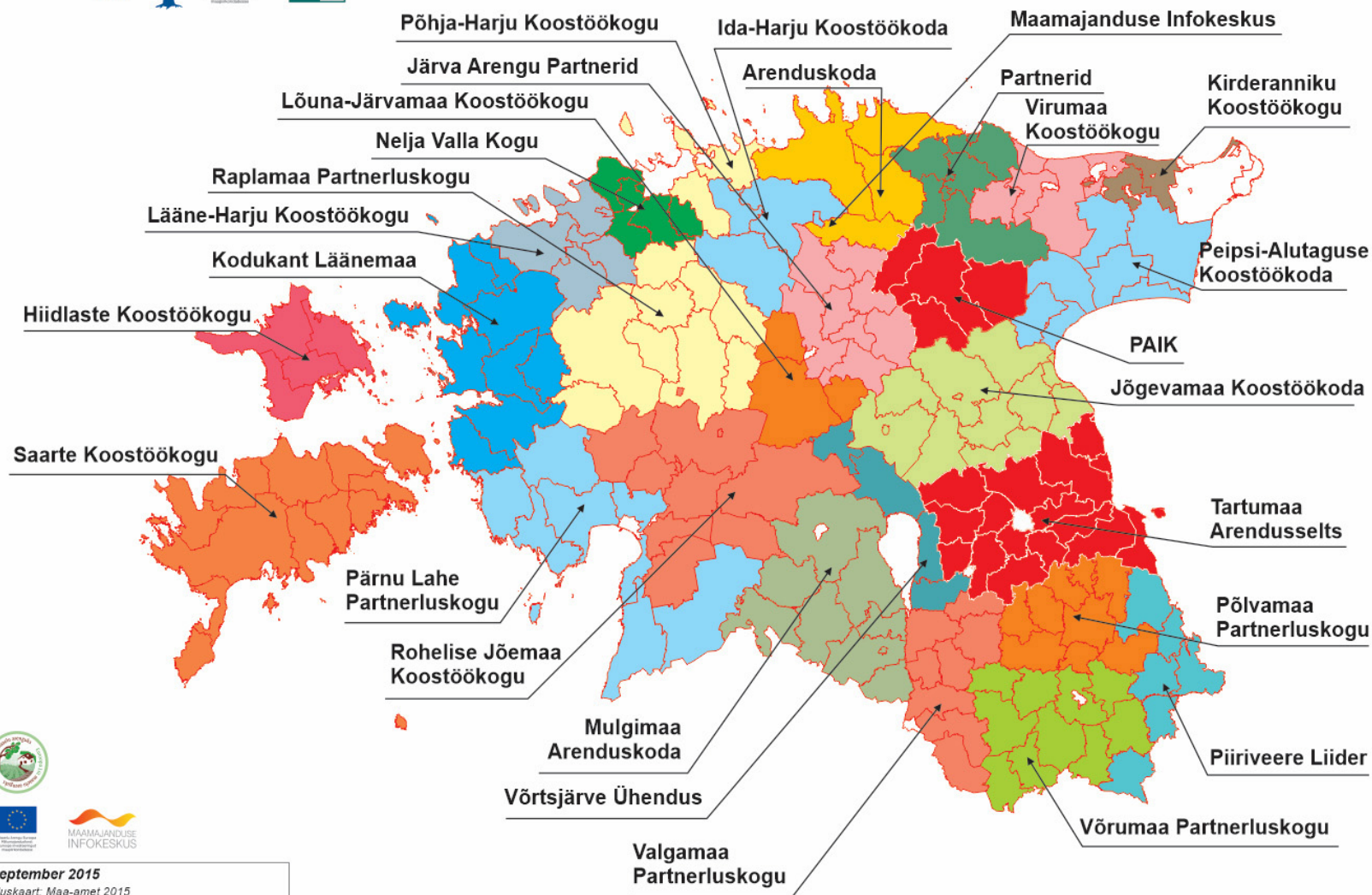
- Strateegia ettevalmistamine - 1,6 miljonit eurot
- Strateegia elluviimine - 88,4 miljonit eurot,

(kulutused tegevusgruppide jooksvate ja elavdamise kulude katmiseks moodustavad kuni 20 % strateegia elluviimise eelarvest)

LEADER
EESTI

LEADER TEGEVUSGRUPID EESTIS

September 2015
Aluskaart: Maa-amet 2015
Andmed: Maamajanduse Infokeskus

Eksperdid töid strateegiate hindamisel välja

- Strateegiad on tugevad ja sidusad (arenguvajadused-eesmärgid-indikaatorid-meetmed-valikukriteeriumid)
- Fokusseeritud
- Erinevalt eelmisest perioodist on ettevõtlusele suunatud meetmed selgemalt prioritseeritud ning eelarvest enam rahastatud.
- Tähtsal kohal on igakülgne koostöö

Tegevusgruppide strateegiaid hinnanud eksperdid andsid soovitusi

- Strateegia võiks täpsemalt seostada muude sekkumistega tegevuspiirkonnas parema täiendavuse saavutamisel
- Elavdamiseks kavandatud tegevusi võiks selgemalt välja tuua

Ühissätted 2020+ (CPR)

Ühissätete artiklid 25-28 Kogukonna juhitud kohalik areng

- Artikkel 25 Kogukonna juhitud kohalik areng
- erinevatest fondidest võidakse toetada kogukonna juhitud kohalik arengut;
- sätestatakse ka nõuded, millele kogukonna juhitud kohalik areng peab vastama (suunatud all-piirkondadele, juhivad kohalikud tegevusrühmad, seda viiakse ellu integreeritud strateegiatega, toetatakse võrgustike loomist);
- strateegiaid saab toetada mitmest fondist
- Artikkel 26 Kogukonna juhitud kohaliku arengu strateegiad
- Artikkel 27 Kohalikud tegevusrühmad
- Artikkel 28 Fondide toetus kogukonna juhitud kohalikule arengule

ÜPP2020+ strateegiakava

ÜPP 2020+ eesmärgid

ÜLDEESMÄRGID

1. Toetada arukat, vastupidavat ja mitmekesist põllumajandussektorit, mis tagab toiduga kindlustatuse (majandus)
2. Edendada keskkonnahoidu ja kliimameetmeid ning panustada EL keskkonna- ja kliimaeesmärkidesse (keskkond)
3. Parandada maapiirkondade sotsiaalmajanduslikku olukorda (sotsiaalne)

PÕHIEESMÄRGID (majandus)

1. Toetada tootja elujõulisust tagavat sissetulekut ja vastupanuvõimet, et tagada toiduga kindlustatus
2. Suurendada konkurentsivõimet ja turule orienteeritust, sh. rohkem tähelepanu teadusuuringutele, tehnoloogiale ja digitaliseerimisele
3. Parandada tootja positsiooni väärtusahelas

PÕHIEESMÄRGID (keskkond)

1. Panustada kliimamuutuste leevendamisse ja nendega kohanemisse ning säästvasse energiasse
2. Edendada säästvat arengut ja loodusvarade (vesi, muld ja õhk) tõhusat majandamist
3. Panustada elurikkuse kaitseks, edendada ökosüsteemi teenuseid, säilitada elupaiku ja maastikke

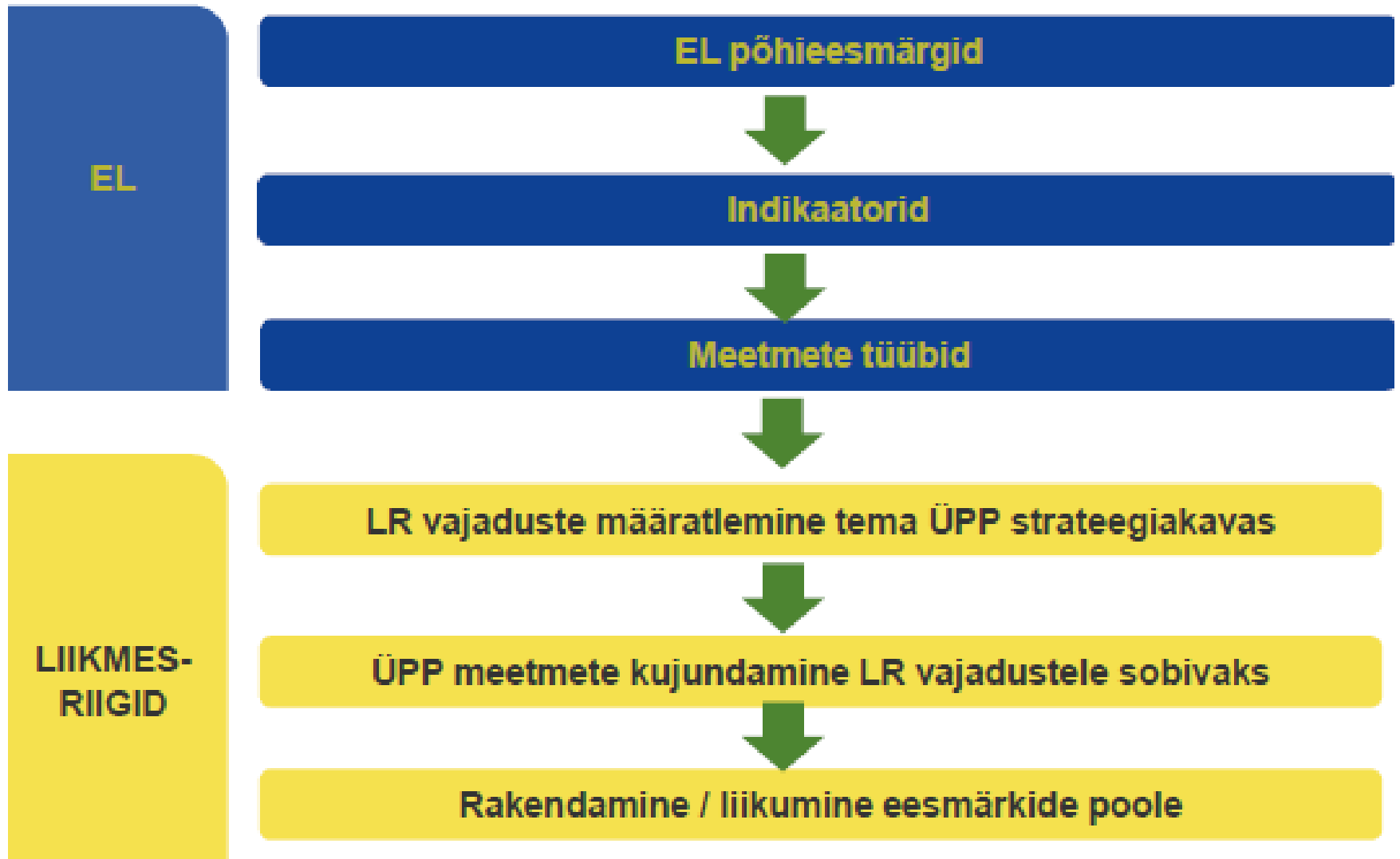
PÕHIEESMÄRGID (sotsiaalne)

1. Tuua noori tootjaid sektorisse ja soodustada ettevõtluse arengut maapiirkondades
2. Edendada tööhõivet, majanduskasvu, sotsiaalset kaasatust ja maapiirkondade arengut, sh. biomajandust ja säästvat metsamajandust
3. Vastata ühiskonna nõudlusele toidu ja tervise osas: ohutu, toitev ja säästev toit, toidu raiskamine, loomade heaolu

HORISONTAALSED EESMÄRGID

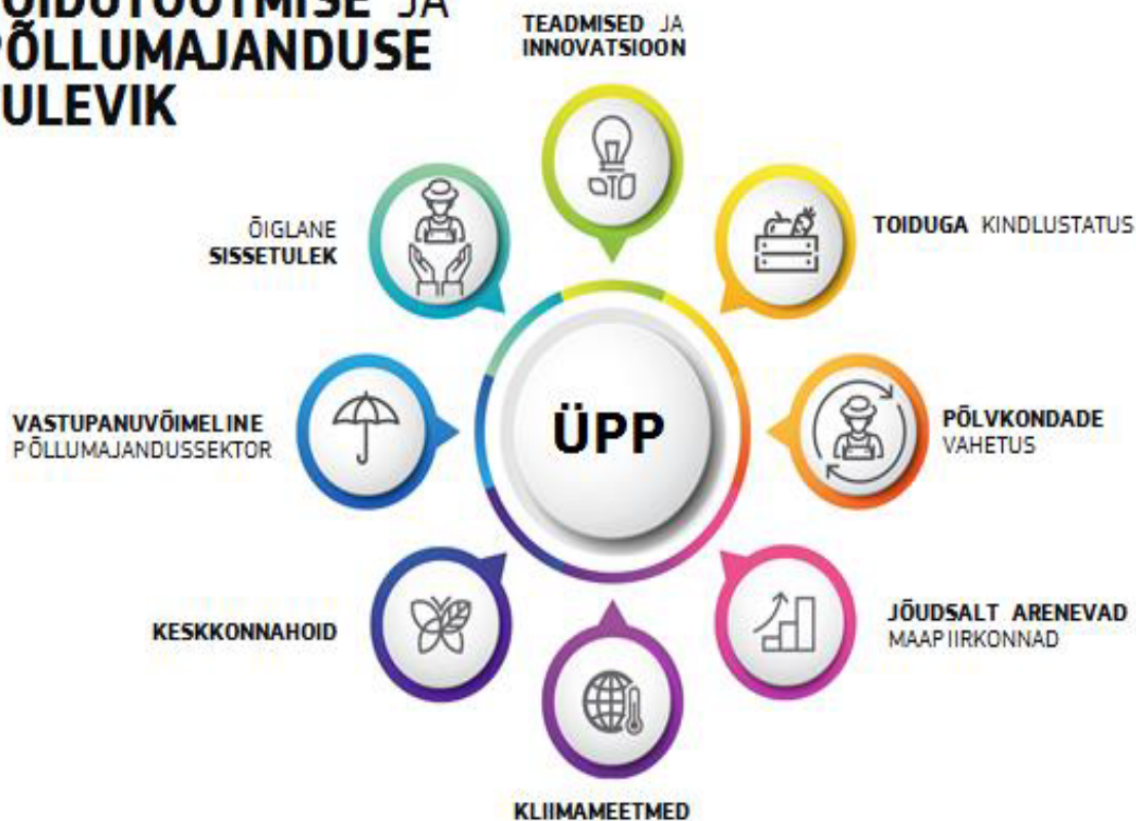
1. Jätkusuutlikkus (Parandada põllumajandustootmise, toidutootmise ja maapiirkondade jätkusuutlikku arengut)
2. Lihtsustamine (Tagada ÜPP lihtsustamine ja tõhusus)
3. Moderniseerimine (Toetada ja jagada teadmisi, uuendusi, digitaliseerumist põllumajanduses ja maapiirkondades ning julgustada nende kasutuselevõttu)

Uus rakendusmehhanism

ÜPP võtmeteemad ja sekkumised

TOIDUTOOTMISE JA PÕLLUMAJANDUSE TULEVIK

Otsetoetused

Sektoripõhised sekkumised (puu- ja köögivili, mesindus, vein, humal, oliiviõli)

Keskkonna-, kliima- ja muud halduskohustused

Looduslikud ja muud pindalapõhised piirangud

Teatavatest kohustuslikest nõuetest tulenevad piirkondlikud ebasoodsad tegurid

Investeeringud

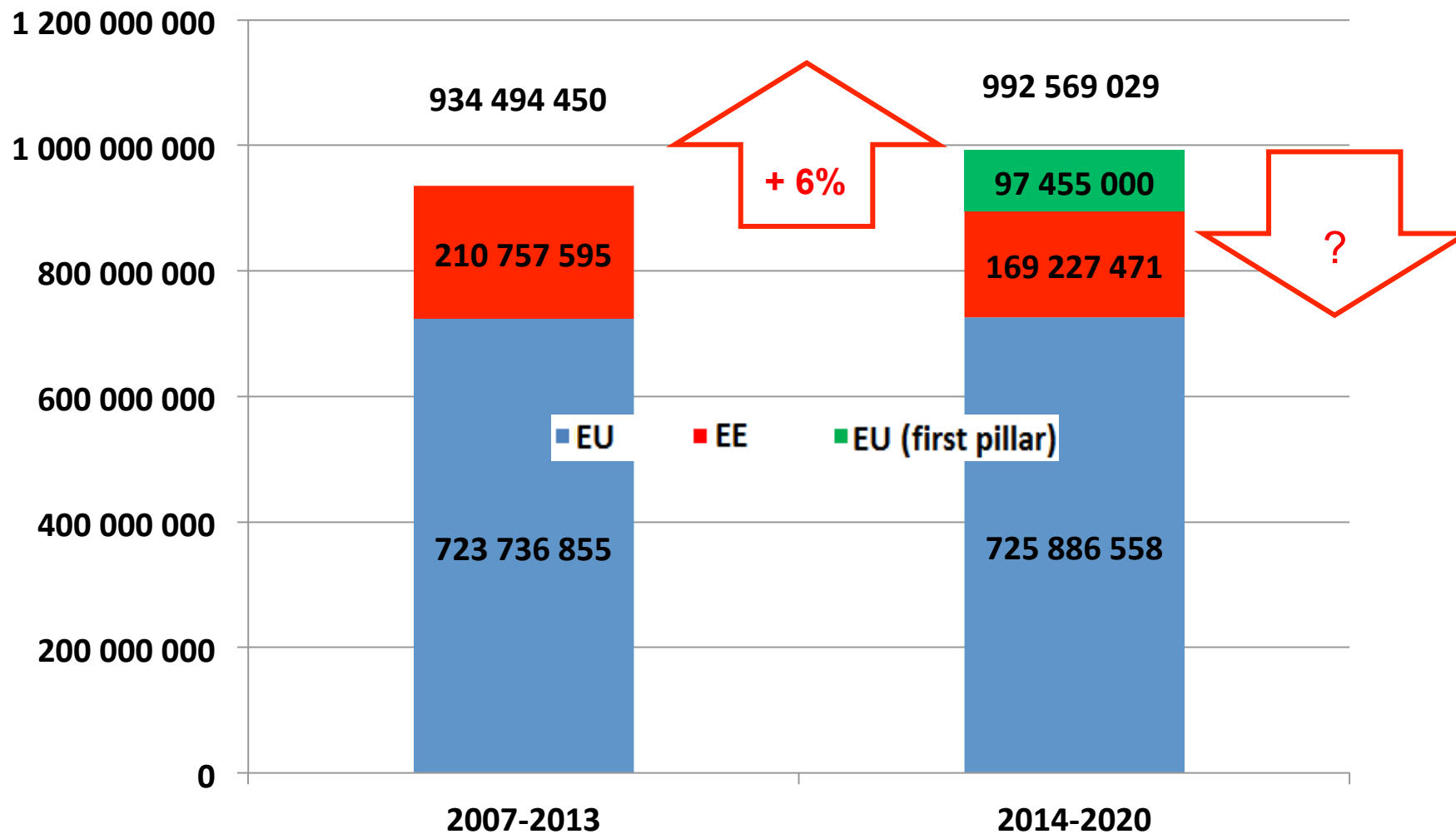
Noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamine ja põllumajandusettevõtluse stardiabi

Riskijuhtimismeetmed

Koostöö

Teadmiste vahetamine ja teave

MAK 2007–2013 ja 2014–2020 eelarvete võrdlus

Mis saab edasi – kõik veel oletuslik ja kujunemisjärgus

- võrreldes praeguse mitmeaastase finantsraamistikuga väheneb ettepaneku kohaselt ÜPP eelarve ~5% võrra;
- vähemalt 5% EAFRD koguosalusest ÜPP strateegiakavas tuleb ette näha LEADERi jaoks
- LEADERi puhul kõrgem EAFRD kaasrahastamise määr 80% (muidu 43%)

ÜPP strateegiakava uued EL alused:

- ÜPP strateegiakavade uus eelnõu on leitav siit:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:52018PC0392>

- Ühissätete (CPR) uus eelnõu on leitav siit (kogukonna juhitud kohalik areng art 25-28):

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/ALL/?uri=CELEX%3A52018PC0375>

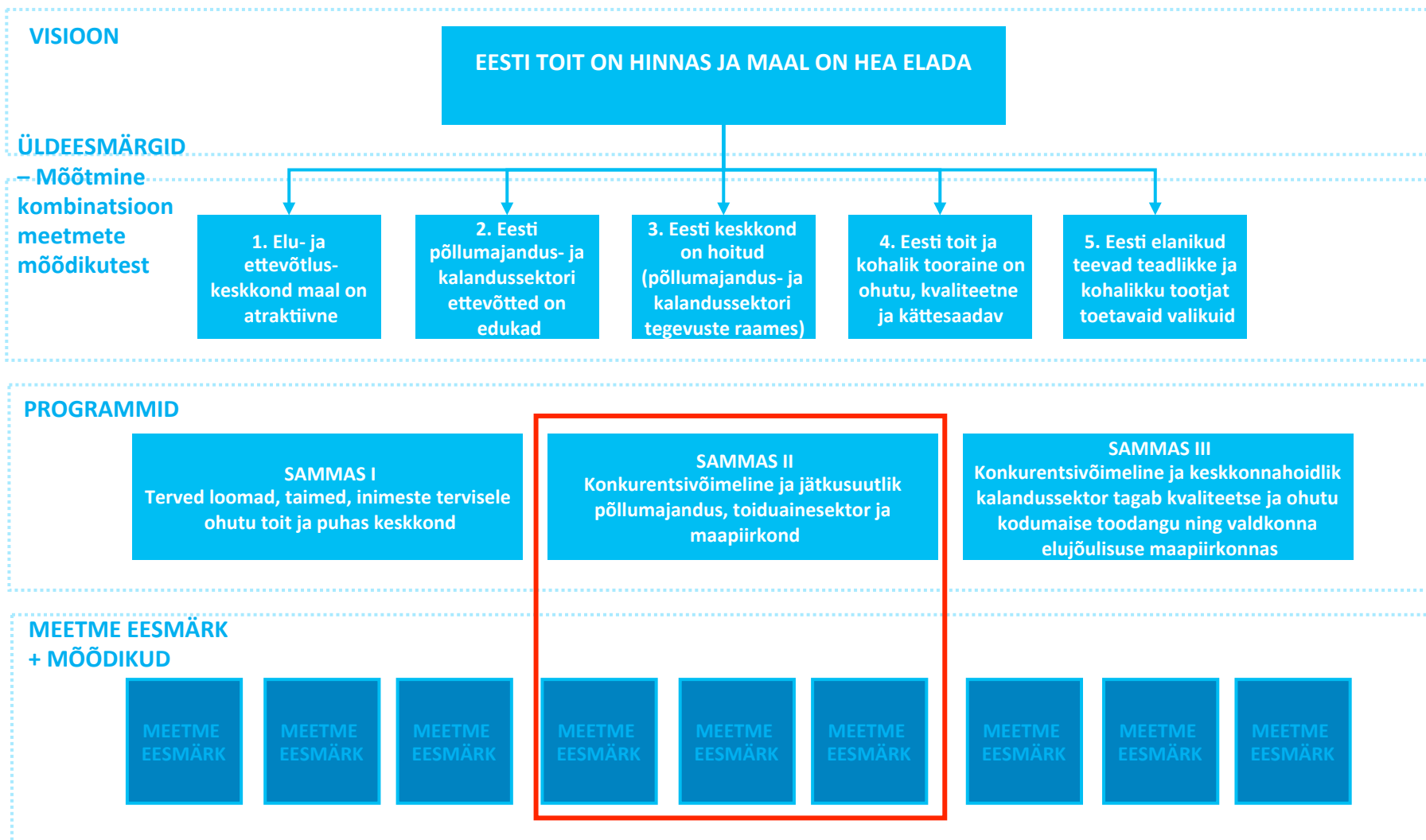
**Põllumajanduse ja
kalanduse valdkonna
arengukava aastani
2030**

Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030

- Maaeluministerium on alustanud põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava koostamist **sihiga luua valdkondade ühtne strateegiline arengudokument** ning töötada välja selle rakendamiseks vajalikud programmid, meetmed ja tegevused.
- Arengukava koostamise eesmärk on aidata kaasa Eesti põllumajanduse, kalanduse, vesiviljeluse ja toidutööstuse arengule ja konkurentsivõime kasvule, **maa- ja rannapiirkondade tasakaalustatud arengule**, taimede ja loomade hea tervise hoidmisele, toiduohutuse tagamisele ning puhta keskkonna ja

Põllumajanduse ja kalanduse arengukava aastani 2030

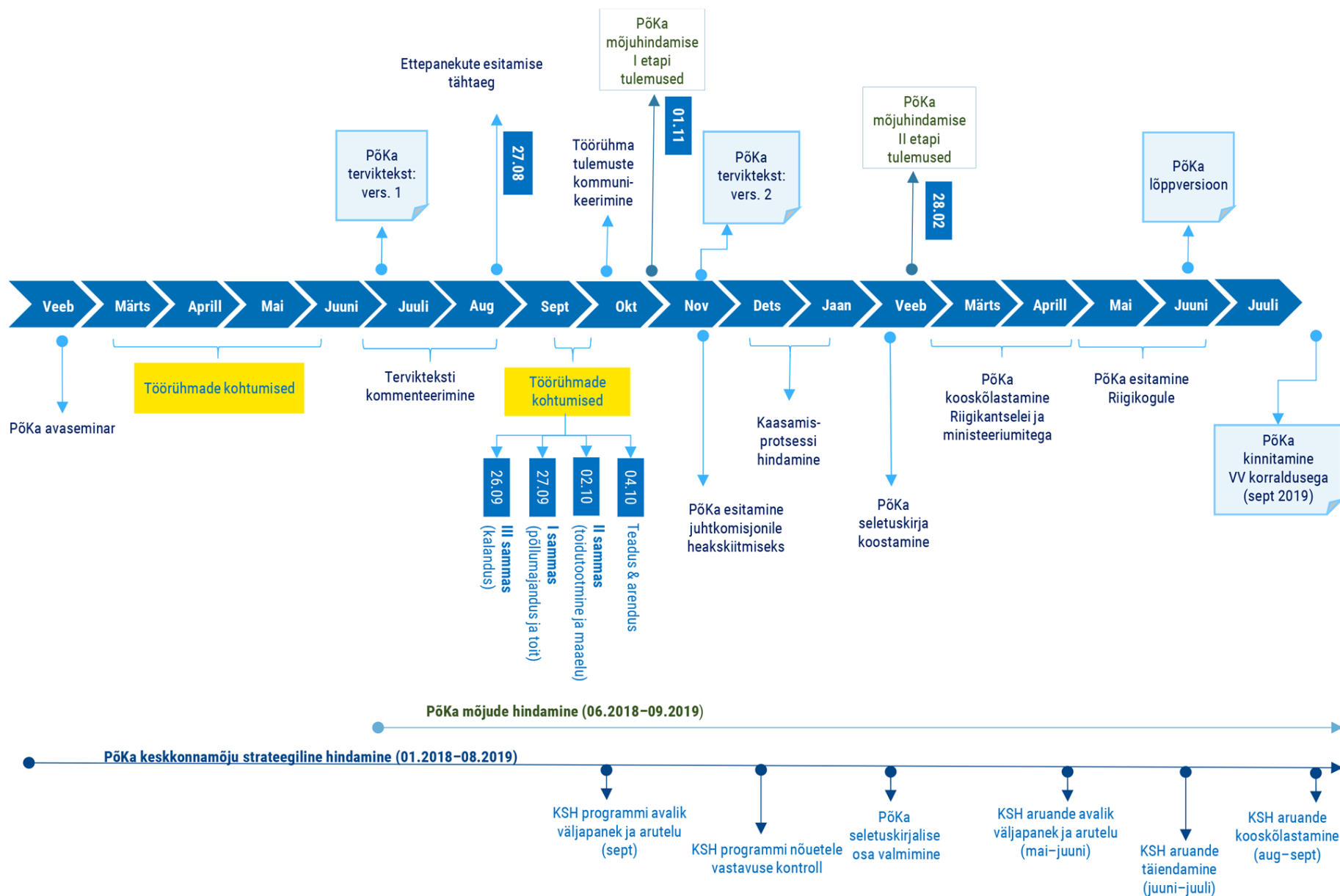
EESMÄRGIPUU

„Põllumajanduse ja kalanduse arengukava aastani 2030“ (PõKa): arengukava koostamise ajakava (seisuga 11. september 2018)

MAAELUMINISTEERIUM

Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030

LÄBIVAD TEEMAD

HARIDUS, TEADUS

EKSPORT

KESKKOND JA KLIIMA

REGIONAALARENG

INFOÜHISKOND

VÕRDESED VÕIMALUSED

RIIGIVALITSEMINE

I SAMMAS

Tark ja säästlik põllumajandus, ohutu toit

1.1
Põllumajanduskeskkond

1.2
Taimetervis, loomade tervis ja heaolu

1.3
Toiduohutus

1.4
Haridus, teadus, teadus-
siire ja innovatsioon

II SAMMAS

Kestlik toidutootmine ja maaelu

2.1
Kvaliteetsed sisendid põllumajanduses

2.2
Põllumajandussaaduste tootmine, väärindamine ja turustamine

2.3
Maa- ja rannapiirkonna areng

III SAMMAS

Kestlik kalandus

3.1
Kestlik kalandus

PõKa II samm: kestlik toidutootmine ja maaelu

- **Meede 2.1 Kvaliteetsed sisendid põllumajanduses** (põllumajandusmaa ja muld; maaparandus; taimne paljundusmaterjal ja sordiaretus; põllumajandusloomade tõuaretus ja geneetilised ressursid)
- **Meede 2.2 Põllumajandussaaduste tootmine, väärindamine ja turustamine** (põllumajandus- ja toiduainesektori areng; riskijuhtimine ja põllumajandusturgude volatiilsus; tarneahela tasakaal - ühistegevus ja koostöö; ekspordivõimekus ja Eesti toidu kuvand)
- **Meede 2.3 Maa- ja rannapiirkonna areng** (elu- ja ettevõtluskeskkonna terviklik areng; maapiirkonda elama asumine ja noortele suunatud tegevuste edendamine;

PõKa II samm: eesmärgid

Kvaliteetsed sisendid põllumajanduses

- Põllumajandusmaa võimaldab mitmekesist põllumajandustootmist
- Taimse paljundusmaterjali valik on mitmekesine, kvaliteetne ja tarbija nõudlust arvestav
- Tõuaretusega on tagatud Eesti oludesse sobivad tõud ja geneetiline mitmekesisus

Põllumajandussaaduste tootmine, väärimine ja turustamine

- Eesti põllumajandus- ja toiduainesektor on konkurentsivõimeline nii sise- kui ka välisurul
- Toidutarneahel on tasakaalus
- Tarbijad eelistavad ja tarbivad eestimaist toitu

Maa- ja rannapiirkonna areng

- Maapiirkonna elanikkond on aktiivne ja elujõuline
- Maapiirkonnas on elanikkonda toetav kasvava lisandväärtusega mitmekesine ettevõtlus

Maa- ja rannapiirkonna areng: arenguvajadused

Sotsiaalmajanduslik olukord

- Kolmandik inimestest, kolmandik ettevõtetest maapiirkonnas
- Maapiirkond pakub tööd viiendikule hõivatutest, teenindussektoris hõivatud 60%, tööstussektoris 30% ja primaarsektoris 10%
- Struktuursed probleemid – atraktiivsete töökohtade vähesus, oskuste nappus, tööjõupuudus
- Teenuste kehv kättesaadavus, tööturult lahkub vanuse tõttu rohkem inimesi, kui noori tööturule siseneb

Kohalikud kogukonnad

- Aktiivsed kohalikud kogukonnad
- 26 kohaliku tegevusgruppi, 8 kalanduse algatusrühma

Uued väärtusahelad ja võimalused

- Madal investeerimisvõime, piiratud juurdepääs kapitalile
- Biomajanduse potentsiaal realiseerimata – põllumajandus, kalandus, metsandus strateegilised sektorid potentsiaali realiseerimisel

Maa- ja rannapiirkonna areng: eesmärgid

**Maapiirkonna
elanikkond on
aktiivne ja
elujõuline**

- Maapiirkonnas elavate noorte vanuses 21-40 osatähtsus sama vanusegrupi noorte üldarvus säilib / kasvab
- Suhtelise vaesuse määr maapiirkonnas väheneb
- Maapiirkonna elanike vanuses 20-64 tööhõive määr säilib / kasvab

**Maapiirkonnas on
kasvava
lisandväärtusega
mitmekesine
ettevõtlus**

- Maapiirkonna SKP elaniku kohta kasvab
- Maapiirkonna ettevõtlusstruktuur püsib mitmekesine
- Maapiirkonnas töötavate inimeste arv ja osatähtsus koguhõives osalejates kasvab

Maa- ja rannapiirkonna areng: sekkumised

Elu- ja ettevõtluskeskkonna terviklik areng

-Atraktiivne elu- ja ettevõtluskeskkond, töökohad, tugev kogukond, teenuste kättesaadavus, turvaline elukeskkond, ettevõtlikkuse suurendamine

-Piirkonnaspetsiifilised programmid, taristu, digilahendused teenuste kättesaadavuse parandamiseks, arukas küla, maa- ja linnapiirkonna sidumine

Maapiirkonda elama asumine ja noortele suunatud tegevused

-Põlvkondade vahetus, töö- ja ümberõppevõimalused

-Noorte ettevõtlus- ja elutingimuste parandamine, teabe kättesaadavus maaelu võimalustest

Maa- ja rannapiirkonna areng: sekkumised (2)

Kohalike kogukondade rolli tugevdamine

- Küla- ja seltsimajade infrastruktuuri kasutamine teenuste osutamisel, kogukondade kaasamine
- Kohalikele kogukondadele suurem otsustusõigus erinevates poliitikates

Maaelu kuvand ja roll

- Era- ja avaliku sektori koostöö põllumajanduse ja maaelu võimaluste tutvustamisel
- Rural proofing*

1. Meede 2.3 terviktekst

1. Hetkeolukorra kirjeldus: sotsiaal-majanduslik olukord, **kohalikud kogukonnad**, uued väärtusahelad ja võimalused.

2. Riigi sekkumine tulevikus eesmärkide täitmiseks:

- elu- ja ettevõtluskeskkonna terviklik areng (sh **sotsiaalselt aktiivne ja tugev kogukond**);
- maapiirkonda elama asumine ja noortele suunatud tegevuste edendamine (sh **kohalikul tasandil rakendatav meede noorte elu- ja ettevõtlustingimuste edendamiseks**)

2. Meede 2.3 terviktekst

2. Riigi sekkumine tulevikus eesmärkide täitmiseks:

- maaelu kuvandi loomine ja maaeluga arvestamine (sh maaelu kestliku arengu tagamine ka läbi teiste tulemusvaldkondade ja fondide kaasamise);
- maaettevõtluse arendamine (sh noorte ettevõtluse toetamine ja edendamine, maaettevõtluse alustamise toetamine, ühistegevus ja koostöö, investeringute elluviimise toetamine ning finantsinstrumentide

3. Meede 2.3 terviktekst

2. Riigi sekkumine tulevikus eesmärkide täitmiseks: kohalike kogukondade rolli tugevdamine:

- Aktiivsed ja ühtehoidvad kohalikud kogukonnad loovad eeldused inimeste (sh noorte) maale tulemiseks ja sinna jäämiseks.
- Et maapiirkonnas oleks tagatud vajadustele vastavate teenuste kvaliteetne kättesaadavus on tarvis tugevdada kodanikuühenduste, ettevõtete ja kohalike omavalitsuste koostööd ja nende tegevuste koosmõju

4. Meede 2.3 terviktekst

2. Riigi sekkumine tulevikus eesmärkide täitmiseks:

kohalike kogukondade rolli tugevdamine:

- Teenuste osutamisse tuleb senisest enam kaasata kohalikke kogukondasid, seejuures pakkuda kogukondadele selleks vajalikke nõustamisteenuseid ja investeeringuid (sh läbi rahastamisvahendite).

5. Meede 2.3 terviktekst

2. Riigi sekkumine tulevikus eesmärkide täitmiseks: kohalike kogukondade rolli tugevdamine:

- Kohalikel kogukondadel on oluline roll ka maaelu kuvandi loomisel ning põllumajanduse ja maaelu propageerimisel. Selleks tuleb kohalikele kogukondadele anda lisaks maaelu- ja kalanduspoliitikale suurema otsustusõiguse ka muudes poliitikates.

6. Meede 2.3 terviktekst

2. Riigi sekkumine tulevikus eesmärkide täitmiseks: kohalike kogukondade rolli tugevdamine:

- Maapiirkonna sotsiaalmajandusliku olukorra ja töökohtade loomise edendamiseks, sotsiaalse kaasatuse suurendamiseks ning vaesuse vähendamiseks tuleb jätkata LEADER-tüüpi kohalikul algatusel põhineva alt üles lähenemisviisi rakendamist ja seda käsitleda laiaulatuslikumalt kogukonna juhitud kohaliku arengu (CLLD) lähenemise kaudu.

Kuidas edasi PÕKAga?

- Tervikteksti uuendamine – novembri algus
- Tagasiside laekunud ettepanekutele – novembri algus
- Tervikteksti heakskiit juhtkomisjonis – detsember
- Ametlik kooskõlastamine – 2019 kevad
- VV heakskiit – 2019 sügis

Erinevused ühe-fondi ja multifondi tegevusgruppide vahel (LEADER/CLLD alltöögrupi kohtumiselt, põhineb uuringu andmetel – ESF-ERDF)

Kui tegevusgrupp kasutab strateegia eesmärkide saavutamisel ühe fondi vahendeid, siis

- tegevusgrupil väiksem halduskoormus
- puudub võimekus lahendada suuremaid väljakutseid nagu sotsiaalküsimused, energia efektiivsus ja IT
- koostöö on teiste fondidega võimalik (riiklikud ja EL) kuid raskem on

Kui tegevusgrupp kasutab strateegia eesmärkide saavutamisel erinevate fondide vahendeid

- tegevusgrupil on suurem halduskoormus, kuna strateegia viiakse ellu mitme fondi toel
- uus territoriaalne dimensioon (näiteks lisanduvad linnapiirkonnad)
- võimalik lahendada probleeme integreeritult ja lahendada mitmeid eesmärke, nt sisserännanud ja turismialgatused
- kombineeritud tugi ettevõtetele ja sotsiaalse kaasamise algatustele
- Korraldusasutuse roll reeglite keerukuse määramisel

MAAELUMINISTEERIUM

Tänan!